

Siriako agintariek etsai handiegia daukate: idortea

Sirian hirietako matxinada hasi zena gerra zibil bihurtu da hilabete gutxitan. Ekialde Hurbileko estaturik egonkorrena ei zena irteerarik gabeko gatazkaraino faktore bat baino gehiagok eraman badute, bat geratu da kasik inork aipatu gabe: klimaren aldaketak sortutako idorte luzeari aurre egiten ez duela asmatu Al-Assaden Gobernuak.

| PELLO ZUBIRIA KAMINO |

ISILTASUNAREN ERRESUMA DEITU zion Siriari Al Jazeera 2011ko otsailean, Egipton Hosni Mubarak-ek agintea utzi eta bi egunera. “Ekialde Hurbil osoan zabaldu diren arren protestak, orain arte iraultzaren izpirituak ez du Sirian sartzerik lortu. Siriak ere baditu Egiptok eta Tunisiak bezala agintari autoritarioak, ustelkeria eta zailtasun ekonomikoak. Baina analistek diotenez, estatuaren aparatu zanpatazaleez gain presidentea nahiko popularra izatea eta erlijio aniztasuna direla medio zaila dirudi Sirian horrelako matxinadarik gertatzea”. Hilabete baino lehen hasi ziren lehenbiziko liskarrak.

Hain egonkorra zirudien Sirian sua piztu duten faktoreak aipatu izan dira, herritarren demokrazia nahia, sistema ustela desegitea, geopolitika, urrutiko eta hurbileko potentzien esku hartzea eta beste. Ia inork ez du nabarmendu Shahrzad Mohtadik *Bulletin of the Atomic Scientists*en landu duena: *Climate change and the Syrian uprising*, Klimaren aldaketa eta Siriako matxinada.

Mohtadi Columbiako unibertsitatean zientzia politikoetan lizenziatutako gaztea da. Haren ikerlan bat oharkabean pasako zen baldin eta ez balitz argitaratu *Bulletin* horretan. Energia atomikoaz gain zientzialariak kezkatzen dituzten

beste hainbat gaiez plazaratzen ditu materialak prestigio handiko aldizkariak, erredakzioaren kontrol zorrotzaren galbahea gaindituta.

Mohtadik oroitarazi du gaur Siria dagoen parajeetan ekin ziola gizakiak landareak erein eta abereak etxekotzeari. Neolitikoa, laborantza, abeltzaintza, hemen hasi ziren. Duela 12.000 urte zen hori. Geroztik Eden hark galdu zituen Babiloniatik Mediterraneora arte hedatzen ziren oihanak, desertifikazioari aspaldi emana zion bidea. Baina azken lehortea bezalakorik ez zen inoiz ezagutu han.

1900dik 2005era sei idorte handi nozitu ditu Siriak. Horietan urte osoko euriak heren bateraino urritzen ziren, baina uzta sasoi bakarari zioten eragiten. Nekazariak gorderik zeuzkaten mozkinekin egiten zieten aurre. Baina azkena 2006an hasi eta lau urtez luzatu zen, 2010a arte. Inoiz baino euri gutxiago egin die gainera.

Zenbateraino izan da agorraldi luze hori klima aldaketaren ondorio? Adituak ez datoz bat. Aldiz, klimaren aldaketarako gobernu arteko Panel famatuak aspaldi iragarri zuen Ekialde Hurbila izango dela etorkizun hurbilean idorte handiek gehien zigortuko dituzten eskualdeetako; 2050 urterako Siria aldeak gaurko eurien %29 eta %56 artekoa galduko ei ditu.

Famous Wonders webguneak eskaintzen duen iduri eder honetan, Hama hiriko errota erraldoiak eta akueduktoa, Orontes ibai ertzean. Argazkikoa *Al-Mohammediyah* gupila da, Hamako meskita nagusirako ura biltzen duena. Orontes ibaiko ura alboan dituen erribera zabalak baino askoz beheragotik doanez, errota handiakin igotzen zuten ura akueduktuetaraino, horietatik gero karrikara eta soroetara eramateko. Argazkikoak 20 metroko diametroa dauka eta zurez egina dago; XIV mendean eraikia da, Bizantziar inperioa erori baino lehen. Neolitoa inguruotan sortu zenetik, hamaika zibilizaziok eduki du egoitza bertan: Ebla zibilizazioa, hititarrak, persiarrak, greziarrak, erromatarrak, arabiarrek, otomandarrek... Batak bestearen aurrerapenak baliatzen zituen uraren kudeaketan. Beti bezala gaur ere ura aberastasun eta gatazkagai daukate.

Sikateak 1,5 milioi nekazari behartu ditu soroetatik ihes egitera. Mendeetan gari eta beste laboretan aberats ziren landetatik, hegoaldeko hirietara gehienak. Askok atzerrira jo dute lan berri bila. Bashar Al-Assaden Gobernuak bat batean topo egin du bere aita Hafezen garaietatik nekazaritzan ezarritako planen porrotarekin.

Hafez Al-Assadek Siria herrialde moderno bilakatzeko ahaleginean lehentasuna eman zion nekazaritzari, erregimen baazistak laborarien sostengua behar zuelakoan. Elikagaiak produzitzen Siriak burujabe izan behar zuen, 1980rako garitan bederen lortua zuen, eta jakiak, gasolina eta ura subentzionatu zituen. Soroetan kotoia ereiteari ere ekin zion, ordea...

Edengo soroetan goserik

Al-Assadek garrantzia estrategikoa emanik, Siria kotoia erein eta esportatzen berezitu zen. Labore horrek ur asko behar duenez, ureztatze sistema garestiz bete ziren hango ibarrrak. Ureztatze garestiak bai, baina ez eraginkorrak. Are gutxiago dagoeneko zelarria erakusten ari den klima aldaketa garaietan.

Mohtadik aipatzen du *The Center for Climate and Security* erakundearekin Francesco Femia eta Caitlin Werrellek 2012ko otsailean plazaratu

tu duten *Syria: Climate Change, Drought and Social Unrest* azterketa. Hauek erakutsi dute nola nekazariek jo behar izan duten lurpeko urak ustiatzera, irrigatze sistema berriek kotoi soroetara eraman dutelako ibaietako ura.

Putzuen kopurua bi halakotu zen, efizientziarik gabeko urreztatzeak diruz lagundu, lurpeko uraren bila gero eta sakonago zulatzen behartu... eta 2006ko idortea iritsi zen. Ordurako, mundu mailan gariaren eta beste laboreen garestitzea abiatua zen. Siriak, gainera, gari altxorak salduak zituen, bere nekazaritza modernotuan fidaturik.

Zenbait adituren ustez Siriak ez du ezagutu azken lehorte hau bezalakorik 12.000 urteotan, nekazaritza

hasi zenetik. Herrialdearen hiru laurdenak hondatu ditu. Ehunka herri hustu. Laboreen hiru laurdenak galdu. 2008tik berriro garia inportatzera behartu.

Baina garagarrak ere uztarik eman ez duenez, alhagai faltan Siriak bere azienden laurdena galdu du, ipar-ekialdeko zenbait eskualdetan %80. Eskualde kiskaliotan herritarren %80 bizi da txirotasunean. Nazio Batuen Erakundeak 2010eko agiri batean azaldu zuenez, horietako askoren otorduetan ez zen ogia eta te gozatua besterik. Zer besterik da gosea?

Egarritik eta gosetik ihesi landa eremuetatik alde egindako milioi eta erdi siriarrak Damasko, Hama, Homs, Alepo eta Dara'ara jo dute,

hauen aldirietako txabolategietan topo egiteko Irak eta Palestinatik iritsitako beste bi milioi etorkinekin.

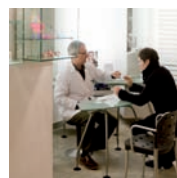
Hain kontrolpean zirudien Sirian liskarrak nola hasi ziren honela kontatua du *New York Times*-entzako eskualde hartan luzaz aritu den Anthony Shadidek: “Jende asko harritu zen matxinada hasi zenean 2011ko martxoan Dara'a izeneko herri hegotar pobretan, Hauran eskualdean. Lehorteak jota dago, txiropa da, Gobernuak abandonaturik dauka, Siriako landa eremu asko bezala. Hor gertatu zen 15 gaztetxok eskolako paretetan graffitiak marraztu zituztela. Gobernuaren kontrakoak. Gehiago zirudien gazteen oldartze bat, antolatutako beste ezer baino. Gobernuak, ordea, gogor jo zuen. 15 gaztetxoak atxilotu zituen, gero espetxera eraman eta han torturatu. Haien amak mehatxatu zituzten bortxatzearekin. Informe batzuk diote azazkalak atera zizkietela...”

Aditu gehienek oharkabean, nonbait, barrutik kiskaltzen zegoen Siriako gizartearen galdara. Baserritarrak sei urtez uztarik gabe. Herrialdeak dituen 22 milioi herritarretatik 1,5 bizimodu bila hiri bazterretan pilaturik. Milaka gehiago hirietan lehendik urriak diren lan aukeren bila borrokatzen. Zein neurritan izan da baldarregia Bashar Al-Assaden Gobernu eta zein heinetan klimaren aldaketak sortzen ditu larrialdi egoerak dikadura egonkorrena ere balantzaka jartzeko tamainakoak? ■

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia · T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

Zerbitzua
Kalitatea
Garantia

